

Návrh konceptualizace primární prevence pro Plzeňský kraj

Témata/okruhy primární prevence Plzeňského kraje

1. Podpora partnerských a rodičovských kompetencí

Aktivity zaměřené na:

- dovednosti spojené s navazováním vztahů
- kompetence spojené s udržováním dlouhodobých vztahů a řešením vztahových problémů
- rodičovské dovednosti
- vyrovnávání se se změnami v rodině (např. partnerství po narození dítěte nebo po odchodu dospělého dítěte, rodičovství po rozvodu/rozchodu)

2. Podpora volnočasových aktivit pro rodiny s dětmi a podpora komunitního života

Aktivity zaměřené na:

- podporu činnosti středisek volného času
- pomoc rodičům malých dětí vyjít z izolace, do které se mohou dostat celodenní péčí o děti
- volnočasové aktivity, doučování dětí, mezigenerační aktivity, preventivní a vzdělávací akce atd.
- navýšení finanční i nefinanční podpory komunitních center

3. Podpora informovanosti, poradenství a osvěty

Aktivity zaměřené na:

- podporu vzniku míst pro rodinu
- podporu šíření informací o službách a aktivitách pro rodiny v daných lokalitách (kontaktním způsobem prostřednictvím vyškoleného personálu působícího ve vzniklých místech pro rodinu)
- posilování prorodinné atmosféry ve společnosti

4. Podpora ohrožených rodin a rodin se specifickými potřebami

Aktivity zaměřené na:

- analýzu služeb pro ohrožené rodiny a rodiny se zvláštními potřebami včetně jejich územního rozmístění
- podporu institutu náhradní rodinné péče a pěstounství

Úvod

Zastupitelstvo Plzeňského kraje na svém zasedání dne 20. prosince 2021 usnesením číslo 548/21 schválilo **Koncepci rodinné politiky Plzeňského kraje** (dále jen „Koncepce“)¹. Tento dokument je základním strategickým materiálem v oblasti prorodinné politiky kraje na období let 2022 až 2026 a podkladem pro jeho vytvoření byly mimo jiné výstupy projektu Koordinace opatření na podporu sladění pracovního a rodinného života na úrovni krajů (zkráceně „Krajská rodinná politika“) v čele s *Návrhem na rozšíření koncepce rodinné politiky pro Plzeňský kraj*².

Tématům primární prevence v oblasti rodinné politiky se ve výše uvedené, aktuálně platné, krajské Koncepci bezprostředně dotýká zejména cíl 4 **Rozšíření podpory rodin bez zvláštních potřeb a prevence rizik** a z určitého úhlu pohledu je v oblasti primární prevence důležitý také cíl 5 **Zlepšení systému pomoci ohroženým rodinám a rodinám se specifickými potřebami**.

Cíl krajské Koncepce s názvem **Rozšíření podpory rodin bez zvláštních potřeb a prevence rizik** v sobě obsahuje oblast vzdělávání a volnočasových aktivit pro děti a mládež a mateřská/rodičovská centra (tato centra jsou v krajské Koncepci pojednávána pod souhrnným názvem „komunitní centra“). Samostatná opatření v rámci tohoto cíle směřují na navýšení finanční i nefinanční podpory komunitních center a rozšíření spektra center, která jsou krajem podporována (opatření 4.1 a 4.2). Cílem opatření 4.3. je podpora vzniku míst pro rodinu sloužících jako zázemí pro děti a rodiče, ale také pro osoby se zdravotním postižením a pro seniory. Z pohledu tohoto návrhu konceptualizace primární prevence se jako zásadní jeví také opatření 4.4 Podpora partnerských a rodičovských kompetencí.

Pátý cíl krajské Koncepce rodinné politiky s názvem **Zlepšení systému pomoci ohroženým rodinám a rodinám se specifickými potřebami** se svým obsahem většinou nachází na pomezí sociálních služeb a orgánů sociálně právní ochrany dětí.

Okrajově se krajská Koncepce dotýká tématu primární prevence ve svém cíli 2 **Podpora obcí v realizaci rodinné politiky**, kde je v rámci opatření 2.3 *Metodická podpora obcí* stanoveno, že se metodická podpora krajského koordinátora/ky bude týkat mimo jiné oblasti dostupnosti sociálních služeb pro rodiny a preventivních programů v oblasti partnerství a rodičovství.

Tento *Návrh konceptualizace primární prevence pro Plzeňský kraj* si tak klade za cíl blíže rozpracovat opatření uvedená v *Koncepci rodinné politiky Plzeňského kraje 2022–2026* a rozšířit je o další návrhy předložené odborníky a regionální platformou ve snaze akcentovat

¹ *Koncepce rodinné politiky Plzeňského kraje 2022-2026* [online]. Plzeňský kraj, 2021 (cit. 11. 3. 2022). Dostupné z: <https://www.plzensky-kraj.cz/koncepce-rodinne-politiky-plzenskeho-kraje>

² *Návrh na rozšíření koncepce rodinné politiky pro Plzeňský kraj* [online]. MPSV, 2020. (cit. 11. 3. 2022). Dostupné z:

http://www.rodinyvkrajich.mpsv.cz/images/N%C3%A1vrhy_koncepc%C3%AD_/N%C3%A1vrh_na_roz%C5%A1%C3%AD%C5%99en%C3%AD_koncepce_rodinn%C3%A9_politiky_pro_Plze%C5%88sk%C3%BD_kraj.pdf

význam stávajících aktivit Plzeňského kraje v oblasti primární prevence a podpořit jejich rozvoj ve všech částech kraje.

Vymezení primární prevence z pohledu odborníků kraje a regionální platformy

1. Podpora partnerských a rodičovských kompetencí

Základním předpokladem kvalitních partnerských a rodinných vztahů jsou kompetence osob, které jsou nedílnou součástí těchto vztahů. V souladu s *Koncepcí rodinné politiky Plzeňského kraje 2022–2026*³ by tedy měla být v kraji realizována podpora aktivit zaměřených na dovednosti spojené s navazováním vztahů, rozvoj kompetencí spojených s udržováním dlouhodobých vztahů a řešením vztahových problémů, získávání rodičovských dovedností a také aktivit zaměřených na vyrovnávání se se změnami v rodině (např. partnerství po narození dítěte nebo po odchodu dospělého dítěte, rodičovství po rozvodu/rozchodu). Cílem takových aktivit je přispět k vytváření stabilních a kvalitních vztahů, které vytvářejí vhodné podmínky pro stabilní rodinný život.

2. Podpora volnočasových aktivit pro rodiny s dětmi a podpora komunitního života

Pro kvalitní rodinný život a rozvoj osobnosti dětí a dospívajících jsou důležité vhodné možnosti volnočasového vyžití a trávení volného času v podnětném a bezpečném prostředí. Při snaze zajistit tyto podmínky je cílem mimo jiné zachování stávajících středisek volného času zřizovaných či podporovaných Plzeňským krajem. Tato střediska jsou zavedenými poskytovateli volnočasových aktivit pro děti a mládež na území kraje. Jako zásadní se jeví také možnosti volnočasových aktivit pro rodiče na mateřské či rodičovské dovolené jako prevence jejich sociálního vyloučení z důvodu péče o děti. Možností volnočasových aktivit pro děti je napříč krajem široké spektrum – řadíme mezi ně také například doučování, mezigenerační aktivity nebo preventivní a vzdělávací akce. Jako smysluplné se regionální platformě i autorům aktuálně platné krajské Koncepce rodinné politiky jeví navýšení finanční i nefinanční podpory komunitních center, mezi které se počítají i mateřská a rodičovská centra. Vhodné je komunitní centra využívat též jako místa pro mezigenerační setkávání a tuto jejich roli také podporovat.

3. Podpora informovanosti, poradenství a osvěty

V souladu s *Koncepcí rodinné politiky Plzeňského kraje 2022–2026* si kraj vzal za cíl podpořit vznik takzvaných míst pro rodinu. Na těchto místech budou prostřednictvím vyškoleného personálu šířeny informace o službách a aktivitách pro rodiny v daných lokalitách. Takový postup se autorům Koncepce i tohoto Návrhu jeví jako žádoucí, protože rodiny často neznají některé ze služeb nebo nabízených aktivit. Prostřednictvím zajištění lepší informovanosti je

³ *Koncepce rodinné politiky Plzeňského kraje 2022–2026* [online]. Plzeňský kraj, 2021 (cit. 11. 3. 2022). Dostupné z: <https://www.plzensky-kraj.cz/koncepce-rodinne-politiky-plzenskeho-kraje>

možné tuto situaci zlepšit. Žádoucí je také poskytování poradenských služeb navázaných na konkrétní životní situaci rodiny. Dlouhodobým cílem Plzeňského kraje je a nadále musí zůstat také posilování prarodinné atmosféry ve společnosti.

4. Podpora ohrožených rodin a rodin se specifickými potřebami

Toto téma se nachází na pomezí primární prevence. S ohledem na zařazení tohoto tématu jako samostatného cíle *Koncepce rodinné politiky Plzeňského kraje 2022–2026* vyzdvihujeme z pohledu primární prevence zejména záměr kraje provést analýzu služeb pro ohrožené rodiny a rodiny se zvláštními potřebami včetně jejich územního rozmístění. Dlouhodobým cílem kraje je také podpora institutu náhradní rodinné péče a pěstounství.

Závěr

Plzeňský kraj je sebevědomým územně samosprávným celkem České republiky. Svou vůlí vytvářet dobré prorodinné klima Zastupitelstvo Plzeňského kraje projevilo přijetím *Koncepce rodinné politiky Plzeňského kraje na roky 2022 až 2026*.

Významnou součástí vytváření dobrých podmínek pro život rodin na území kraje jsou aktivity v oblasti primární prevence. Takové aktivity přispívají k ochraně rodin před tím, aby přestaly plnit svou základní úlohu nebo se dokonce rozpadaly. Regionální platforma a přizvání odborníci vycházejí z předpokladu správnosti, ale také výhodnosti takových preventivních opatření a jejich upřednostnění před řešením problémů již vzniklých.

Předložený *Návrh konceptualizace primární prevence pro Plzeňský kraj* je nabídkou možností, jak navázat na současnou dobrou praxi a cíle vytyčené platnou krajskou koncepcí rodinné politiky. Krajské samosprávě může tento Návrh posloužit jako inspirace pro další využití ve snahách vytvářet a realizovat vhodné opatření v rámci prorodinné politiky.

Použité zdroje a literatura

Koncepce prevence kriminality a sociálně patologických jevů Plzeňského kraje na léta 2017 – 2020 [online]. Plzeňský kraj. Dostupné z: <https://www.plzensky-kraj.cz/Framework/Document.ashx?ID=154201>.

Koncepce rodinné politiky Plzeňského kraje 2022-2026 [online]. Plzeňský kraj, 2021 (cit. 11. 3. 2022). Dostupné z: <https://www.plzensky-kraj.cz/koncepce-rodinne-politiky-plzenskeho-kraje>.

Návrh implementace opatření v Plzeňském kraji [online]. MPSV, 2021. (cit. 11. 3. 2022). Dostupné z: http://www.rodinyvkrajich.mpsv.cz/images/N%C3%A1vrhy_implementac%C3%AD/N%C3%A1vrh_implementace_opat%C5%99en%C3%AD_PLK.pdf.

Návrh na rozšíření koncepce rodinné politiky pro Plzeňský kraj [online]. MPSV, 2020. (cit. 11. 3. 2022). Dostupné z: http://www.rodinyvkrajich.mpsv.cz/images/N%C3%A1vrhy_koncepc%C3%AD_/N%C3%A1vrh_na_roz%C5%A1%C3%AD%C5%99en%C3%AD_koncepce_rodinn%C3%A9_politiky_pro_Plze%C5%88sk%C3%BD_kraj.pdf.